

مذاکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز يك شنبه هجدهم آذرماه ۱۳۴۲
فهرست مطالب :
۱) تصویب صورت مجلس
۲) بیانات قبل از دستور آقایان: منصور - رئیس -
دکتر خوشبین - یغمائی کیهان - فولادوند - مهندس
والا - منصور
۳) طرح و تصویب گزارش کمیسیون دادگستری
مجلس دوساعت و چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای مهندس ریاضی تشکیل گردید

رئیس - اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میشود.
(بشرح زیر قرائت شد)
غائبین با اجازه - آقایان: مجد - خازقی - طهماسبی -
ایلخان - کلانتر - هرمزی - رجائی - ابطحی - ارسنجانی -
مهندس پرویز بهبودی - دیهیم - مصطفوی نائینی - رامبد -
دکتر خطیبی.
غائبین بی اجازه - آقایان: دکتر اسدی - دکتر
مصباح زاده - فیصلی - مهندس عدلی - حبیبی.
دیر آمدگان و زود رفتگان با اجازه - آقایان :
جهانگیری ۳۰ دقیقه - حسینی ۳۰ دقیقه - پاکذات ۳۰
دقیقه.
رئیس - نسبت بصورت مجلس نظری نیست؟ آقای
حبیبی بفرمائید.

امامعلی حبیبی - بنده برای غیبتم اجازه داشتم،
- مرخصی داشتم تا يك هفته. بنده اجازه گرفتم و جنابعالی
موافقت فرمودید.
رئیس - يك هفته که نمیشود اجازه گرفت، شاید
به کمیسیون محاسبات رفته است. (حبیبی - خود جنابعالی
موافقت فرمودید) بهر حال مطالعه میکنم.
رئیس - آقای دکتر عاملی.
دکتر عاملی - پنج فقره شکایت و اعتراض بلائحه
استخدام کشوری است از طرف پزشکان وزارت بهداشتی
کارمندان اداری دادگاههای استان مرکز - کارمندان
دون پایه - کارمندان غیر رسمی استان خراسان که تقدیم
میکم که بکمیسیون ارجاع میشود.
رئیس - آقای صائب.

صائب - چند فقره شکایت است که از طرف چاپخانه های ملی خراسان - پزشکان وزارت بهداشتی - کارمندان غیر رسمی و کارمندان پایه ۹ دولت رسیده است که تقدیم میکنم که بکمسیون مراجعه شود و مورد رسیدگی قرار گیرد.

رئیس - آقای دکتر مهندس.

دکتر مهندس - در جلسه گذشته تلگرافی بود از کامیونداران از فسا که تقدیم مقام ریاست شد متأسفانه در صورت مجلس انعکاسی ندارد.

رئیس - اصلاح میشود. آقای دکتر یزدان پناه. دکتر یزدان پناه - شش فقره شکایت از لایحه استخدام بوسیله بنده رسیده است که تقدیم مقام ریاست میشود.

رئیس - آقای مهندس صائبی.

مهندس صائبی - شکایتی از پزشکان وزارت بهداشتی راجع به لایحه استخدام رسیده تقدیم میشود.

رئیس - آقای پروشانی.

مهندس پروشانی - پنج فقره شکایت رسیده است تقدیم میکنم.

رئیس - آقای روحانی.

روحانی - يك تلگرافی از کارمندان ادارات فرودس رسیده که تقدیم میشود.

رئیس - آقای مجید محسنی.

مجید محسنی - یک فقره شکایت از طرف زارعین همدان آب سرد و عین و رزان رسیده است تقدیم میشود.

رئیس - آقای حیدر صائبی.

حیدر صائبی - چند فقره شکایت است که تقدیم میکنم.

رئیس - آقای مرتضوی.

مرتضوی - شکایاتی است که از طرف کارمندان قدیمی و کارمندان شهرداریهای اهواز نسبت به لایحه استخدام رسیده است تقدیم میشود.

رئیس - آقای فولادوند.

فولادوند - دو فقره شکایت است که عیناً تقدیم میکنم.

رئیس - آقای کبیری.

کبیری - شکایاتی است از رئیس جنگلداری ایلام

رسیده تقدیم میکنم که مورد توجه قرار گیرد و همچنین اعتراض کارمندان غیر رسمی خراسان به لایحه استخدام و راجع به لغو عوارض و کسر درآمدهای خورشید از بر وجود رسیده است تقدیم میکنم.

رئیس - آقای حکمت یزدی.

حکمت یزدی - دو نامه در جلسه قبل تقدیم کردم در صورت مجلس نوشته نشده.

رئیس - اصلاح میشود. آقای حبیبی.

حبیبی - نامه ای است بعنوان جنابعالی رسیده تقدیم میشود.

رئیس - آقای روستا.

روستا - پنج، شش فقره شکایت راجع به قانون مالک و مستاجر تقدیم میکنم.

رئیس - آقای جهانگیری.

جهانگیری - چند فقره شکایت است که تقدیم میکنم.

رئیس - آقای جهانشاهی.

جهانشاهی - شکایتی است از طرف کارمندان غیر رسمی خراسان از لایحه استخدام کشوری تقدیم میشود.

رئیس - آقای اقبالی.

اقبالی - شکایتی است از طرف پزشکان وزارت بهداشتی از لایحه استخدام تقدیم میشود.

رئیس - آقای کهزاد البرزی.

کهزاد البرزی - شکایت پزشکان وزارت بهداشتی و بگرم شکایت کارمندان غیر رسمی که تقدیم میشود.

رئیس - آقای معتمدی.

معتمدی - طوماری است بطول دو متر ببخشید طومار که دیگر منسوخ شده شکایتی است از طرف کارمندان وزارت پست و تلگراف راجع به لایحه استخدام و طومار دیگری است از کارمندان ثبت اسناد و چند فقره شکایت دیگر راجع به لایحه جدید استخدام تقدیم میکنم.

رئیس - آقای شاه خوئی.

شاه خوئی - چند فقره شکایت رسیده است تقدیم میکنم.

رئیس - آقای احمدی.

صادق احمدی - در بیانات جلسه گذشته بنده چند اشتباه چاپی هست که به تند نویسی میدهم.

رئیس - اصلاح میشود. در صورت مجلس نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب میشود.

۲ - بیانات قبل از دستور آقایان منصور و رئیس و دکتر خوشبین و یغمائی کیهان - فولادوند - مهندس والا - منصور

رئیس - نطق های قبل از دستور شروع میشود. آقای فولادوند.

فولادوند - جناب آقای منصور خواهش کرده اند که از نوبت بنده استفاده کنند بنده هم قبول کردم اجازه فرمائید ایشان استفاده فرمایند بعد بنده.

رئیس - آقای منصور بفرمائید.

منصور - موضوع قانون استخدام که دولت برای تصویب بمجلس تقدیم کرد در فاصله کوتاهی از زمانی که تقدیم مجلس گردید مورد مطالعه کلیه طبقات مملکت که علاقمندان امر بودند قرار گرفت و نظریات زیادی با آقایان و خانمهای نماینده مجلس رسیده است که جا دارد يك توجه خاصی بآن مبذول بشود. (صحیح است):

درفرا کسیون نهضت ائتلافی ششم بهمن این موضوع با دقت و علاقه مورد مطالعه قرار گرفت و بحث شد و عده زیادی از آقایان و خانمهای نماینده در باره آن صحبت کردند و بنده اطمینان دارم که سایر دوستان و همکاران ما هم که خارج از فرا کسیون هستند بطور قطع همگی متحد و متفق هستند که این قانون استخدام برای مملکت بسیار مهم است و باید درباره آن توجه خیلی دقیقی مبذول بشود. به بنده مأموریت داده شد که از طرف فرا کسیون نظریات آن فرا کسیون را بعرض آقایان نمایندگان محترم برسانم بنده عقیده دارم که باید کار مملکت صحیح انجام بشود و همین طور که منافع حقه طبقات مختلف کارمندان دولت و مؤسسات وابسته بدولت باید واقعاً ملحوظ بشود و محفوظ بماند همین طور هم باید توجه بوضع عمومی مملکت کرد و منافع عامه را فدای منافع خاصی نکرد این مسائل نباید روی احساسات قضاوت بشود بلکه باید روی منطق و بیان مستدل با توجه بمفاد قانون و بایک نظر کاملاً بیطرفانه و عادلانه قضاوت بشود منتهی آنچه که هست این است که بطور قطع و یقین در این مجلس کاری نخواهد شد که خلاف مصلحت عمومی مملکت و یا خلاف منافع حقه يك طبقه خدمتگزار مملکت باشد (صحیح است) و اگر احتمالاً يك شایعانی است که بعضی از قوانین با يك نظریاتی احتمالاً خدای نکرده بمطالعه و بی مذاقه از

مجلس میگذرد این خلاف حقیقت است (صحیح است) نمایندگان مجلس در تمام موارد مخصوصاً نسبت بمسائلی که مربوط است بتمام ملت نهایت توجه و علاقه را دارند. بنده از ارباب جراید استدعا میکنم که عرایض بنده را امروز یا با دقت مرقوم بفرمایند یا چیزی مرقوم نفرمایند چون این موضوع مهم است اگر چیزی مرقوم میفرمایند بطوری که اظهار شده نوشته شود (صحیح است) بنده راجع به این لایحه در عرض این دو سه روز بعد از توجی که فرا کسیون کرد مطالعه کردم و هم با مقامات دولتی و شورای عالی اداری و هم در شرفیابی روز پنجشنبه نظر خود را به پیشگاه اعلیحضرت همایونی عرض کردم و ایشان هم نهایت توجه و محترمانه نسبت باین طبقه خدمتگزار دارند و بهیچوجه من الوجوه مایل نیستند کوچکترین اقدامی بشود که حقی از کسی ضایع گردد (صحیح است - صحیح است) و بدون تردید ما هم از همین رویه و از همین سیره واقعاً حمایت میکنیم و بهمین ترتیب عمل خواهیم کرد. بنده تصور میکنم از این بیعت هم از آقایان و خانمهای کارمند باید تقاضا کرد که دیگر شکایتی نکنند و توجه داشته باشند باین ترتیبی که بنده پیشنهاد خواهم کرد و اطمینان دارم که مورد توجه هم قرار خواهد گرفت بدون تردید هیچگونه نگرانی برای هیچکس باقی نخواهد ماند. قانونی است تنظیم شده رویش دقت و مطالعه هم شده و بنظر يك عده کارشناس اینطور آمده، دولت هم این را تقدیم مجلس کرده و وجود مجلس و وجود مشروطیت و وجود دولت بست نفرو کیا هم در مجلس برای همین منظور است که اگر ایراداتی بلوایح دولت هست این ایرادات رفع بشود (صحیح است). پس هیچگونه نگرانی در این مورد نیست و ما هم تحت هیچگونه تأثیری برای تصویب قوانین قرار نمیگیریم (صحیح است). بنده در اینجا از مقام ریاست مجلس و همچنین از کمسیون استخدام استدعا میکنم بطوری که با مقامات دولتی هم صحبت شد و مورد تأیید ذات شاهانه هم هست يك سو کمسیون از کمسیون استخدام تشکیل بشود و چند نفر از کارشناسان شورای عالی اداری هم که در تنظیم این قانون شرکت داشته اند با این سو کمسیون همکاری کنند و ما برای مدت سه الی شش ماه وقت میدهم بکلیه طبقات مختلف کارمندان دولت از هر طبقه ای هر کدام نمایندگان خودشان

را سه، چهار الی پنج نفر معین بکنند، زیادت از این هیچگونه ضرورتی ندارد. نمایندگان نام‌الاختیار خودشان را تعیین بکنند و در روزهای مشخص در این سو کمیسیون مرکب از کمیسیون استخدام و نمایندگان شورای عالی اداری و اگر کسانی را دولت ضرورت بداند در این سو کمیسیون شرکت بکنند هیچ مانعی ندارد، با حضور نمایندگان طبقاتی که معترض هستند باین لایحه واقعا رسیدگی بشود (نمایندگان- بسیار خوب است) با طبقاتی که اعتراض دارند نظریات سو کمیسیون استخدام و کارشناسان شورای عالی اداری و نمایندگان دولت را قبول دارند و قبول میکنند با آنها قبولانده میشود که این نفع عموم طبقات مردم است و با واقعا اعتراضات آنها وارد است و مجلس بانهایت علاقه اعتراضات آنها را قبول میکند (صحیح است) بعد از این که این مسائل رسیدگی شد گزارش کاملش در کمیسیون استخدام مطرح میشود و می‌آید بمجلس برای تصویب و در حقیقت مجلس این قانون را کاملاً بررسی کرده و کاملاً مورد مطالعه و مذاکره فراراده و بدون تردید با توجه بتمام نکات تصویب خواهد کرد این قانونی که بازندگی سیصد هزار نفر از کارمندان دولت که با خانواده‌شان حدود یک میلیون و پانصد هزار نفر میشوند بدون تردید مامایل نیستیم که برخلاف مصلحت آنها قدمی برداریم و اگر جناب آقای رئیس مجلس و خانمها آقایان نماینده موافق باشند این نظریه و این پیشنهاد مورد عمل قرار بگیرد و هر چه زودتر ولی يك مدتی تعیین میکنیم حد اکثر تا ششماه این قانون با دقت و با حضور نمایندگان طبقات مختلف مملکت مورد مطالعه و مذاکره قرار بگیرد و هیچگونه توهمی واقعا برای اجرای قانونی که عجلوانه تصویب بشود نرود (احسن است) این مدت بنظر بنده اشکالی هم در وظایف ما و در علاقه مجلس شورایی با اصلاح وضع اداری مملکت پیدا نخواهد کرد و همانطور که بنده در نطقی که در برنامه دولت عرض کردم عقیده بنده را هم همه آقایان و خانمها تأیید فرمودند بانکه اصلاح وضع اداری با قانون استخدام حل نمیشود (صحیح است) قوانین در مملکت مازید است، منتهی باید این قوانین در دستگاهها صحیح اجرا بشود (صحیح است). تشکیلات اداری باید منطبق با احتیاجات مملکت بوجود بیاید و اصلاح بشود و بعد قانون استخدام با این تشکیلات

صحیح منطبق بشود يك دستگاهی اگر اصولاً زیاد باشد و باید آنرا منحل کرد، اگر قانونی تصویب بشود که افراد این دستگاه زیاد از آن قانون استفاده ای بپزند، این بنظر بنده اصلاح اداری را شامل نمیشود، بلکه اول باید تشکیلات مملکتی را منطبق با احتیاجات روز، منطبق با روح و فلسفه انقلابی که در مملکت بوجود آمده است تنظیم کرد بدون ملاحظه دستگاههای زاید منحل بشوند دستگاههای ضروری بوجود بیایند تا احتیاجات مملکت تأمین بشود و برای این احتیاجات و برای این تشکیلات يك مقرراتی هم وضع بشود که واقعا ناظر بر عدالت واقعی بین کارمندان دولت و خدمتگذاران مملکت و جلوگیری از هر گونه تبعیض و اجحاف نسبت باین طبقه خدمتگذار بشود، پس در این فاصله هم بنده تصور میکنم که هیچگونه فرصتی فوت نمیشود و دولت هم بانهایت همکاری با مجلس انشاء الله موفق خواهد شد که هم در اصلاح تشکیلات اداری بکوشد و هم با تصویب این قانون يك خدمت برجسته ای باین مملکت بکند، بنده میخواستم از پشت این تریبون از کلیه کارمندان دولت اعلام آزادی و مردانم از رسمی و غیر رسمی، دون پایه و پایه دار، دکتور و با اعضای ساده اداری، لیسانسیه و یاد بیلمه خواهش کنم که از امروز به بعد دیگر شکایتی نکنند و اطمینان داشته باشند که خانه ملت حافظ منافع حقه آنها هست (صحیح است، احسن است) بنده خیلی تشکر میکنم از جناب آقای رئیس که موافقت فرمایند و همچنین از جناب آقای دکتر معتمد وزیر ری رئیس کمیسیون استخدام که نهایت کوشش و علاقه و دقت را در این درخواست خواهند میکنند که کمیسیون استخدام را هر چه زودتر تشکیل بدهند و بیک راه صحیح و منطقی نسبت بلا لایحه استخدام اقدام فرمایند و بنده خیلی خوشوقتم همینطور بیکه قبلاً بجناب آقای دکتر خوشبین نماینده محترم دولت عرض کردم با اعضای شورای عالی اداری نیز قبلاً صحبت شده و نتیجه را هم بعرض پیشگاه ملو کانه رسانیدم همه و همه از مقام بالا تا پایین علاقمند میباشند که این کار بانهایت دقت و نهایت مراقبت انجام بشود بانجهت هیچگونه نگرانی برای آقایان کارمندان دولت باقی نماند و باید وقت و فرصت بدهند که يك عده ای بی نظر و بی غرض باین مسأله رسیدگی کنند ولی این را بنده عرض میکنم که برای تهیه این لایحه زحمت زیادی کشیده شده است و این لایحه شامل دو قسمت است يك قسمت

اقداماتی است، تشکیلاتی است، مقرراتی است که باید از زمان تصویب بگذرد تشکیلات آینده مملکت ملحوظ بشود ما باید بکلی عوام فریبی و با مسائل خصوصی را بگذاریم کنار زیرا که يك مسأله قطعی است و يك طبقه که در راه نوسازی اقدام میکنند باید همه چیز با فکر نو و متشدد نووبر نامه تازه باشد و مسائل کهنه و فرسوده را باید گذاشت کنار ولی از طرف دیگر يك حقوق حقه ای است برای يك عده ای که نسبت بآن باید احترام گذاشت و توجه کرد حداکثر توجه و دقت را، برای احقاق حق افراد کرد ولی این توجه نباید مانع از منافع عموم مردم مملکت بشود و اگر توقعات دستهای با اشخاصی مانع از پیشرفت سریع کارها بشود و یا موجب تزلزل خزانه مملکت بشود باید بطور قطع و یقین مردود باشد، ما در اینجا حفظ منافع اشخاص را میکنیم ولی منافع ملت را فدای منافع طبقه خاصی نخواهیم کرد و این نکته ای بود که میخواستیم عرض کنیم، ضمناً هم در جلسه گذشته جناب آقای دکتر بقائی همکار عزیزم راجع بمطبوعات اشاره ای کردند بنده هم برای اولین بار با علاقه وافری که برای یکی از ارکان اساسی مشروطیت دارم خواستم در اینجا از دوستان عزیزم از ارباب جراید که در مجلس تشریف دارند و سایر مدیران محترم جراید که خارج از مجلس تشریف دارند در اینجا استعدا کنم که توجه فرمایند این مجلس مظهر انقلاب ششم بهمین است (صحیح است) و احترام باین مجلس و قوه مقننه مملکت احترام بروح فلسفه انقلابی است که ما را در این جا نشانده و خادم ملت کرده (صحیح است) در اینجا نکته ای را باید عرض کنم و آن اینست که در یکی از جراید خواندم، اصولاً شوخیهایی که در جراید میشود خوب است و باعث تفریح ما هم هست و روزهای پنجشنبه و جمعه که بیکاری داریم از آنها لذت میبریم ولی این شوخیها نباید از حدود معمول خارج بشود و بنده تصور میکنم اگر نسبت بلباس و رفتار و یا حرکات ما در اینجا چیزی نوشته شود، اگر فرض فرمایند کسانی در اینجا باشند که قیافه ساده ای دارند این بنظر بنده موجب افتخار بنده و افتخار نمایندگان مجلس شورای ملی است (صحیح است) ما افتخار میکنیم که از دوران سابق يك وزیر مثل خود بنده که مراحل حساسی را در مملکت گذرانیدم با يك کارگر ساده در يك

طبقه در این جامی نشینیم (صحیح است، احسن است) و همینطور افتخار میکنم که يك دهقان ساده از پشت تراکتور و یا کاواهن آمده است در اینجا در سر نوشت ملت شریک و سهم شده است، بدین جهت ایراد گرفتن بنظر بنده آنهم ایراد گرفتن بلباس بنده و یا آن کارگر و یا دهقان دون شأن روزنامه نگاری است، بنده در اینجا بانهایت احترام و علاقه ای که بچرا بید و مطبوعات مملکت دارم استعدا میکنم که توجه فرمایند که تا بحال قنونی نسبت بمقام مجلس آنطور که لازم و شایسته بوده است توجه نشده و اگر احتمالاً يك کلمه ای اشتباهاً از دهان کسی خارج شده یا بنده حقیقت بعلمت عدم تجربه کافی در امور پارلمانی در اینجا اشتباهی شده این اشتباه را نباید در باره اش زیاده روی کرد و نباید بیای مجلس نوشت و نمایندگان مجلس شورایی را لکه دار بکنند. بنده میخواستم از اینجا استعدا بکنم خیلی دوستانه که این توجه خاص از طرف مدیران محترم جراید بشود، موضوع دیگری را که باز در چندی پیش عنوان شده بود.....

رئیس - آقای منصور وقت جناب عالی تمام شده است.

منصور - اجازه فرمائید دو دقیقه دیگر تمام میشود.

یغمانی کیهان - بنده از وقت خودم تقدیم میکنم.

رئیس - فرمائید.

منصور - چندی پیش لایحه ای از مجلس سنابر گشت که در آن اصلاحی شده بود، البته يك لایحه مالی بود

جناب آقای مهندس والا يك تذکر اصولی فرمودند که این نظریه مورد تأیید نمایندگان مجلس شورایی قرار گرفت (صحیح است) که بهیچ وجه من الوجوه نباید این نگرانی یا ناراضی یا کله مندی در جراید عنوان

اختلاف نظر بین مجلس شورایی ملی و مجلس سنا تلقی بشود (صحیح است) قوه مقننه تشکیل شده است از مجلس شورایی ملی و مجلس سنا و ما که نسبت بقوه مقننه مملکت

احترام میگذاریم شامل هر دو مجلس یعنی مجلس شورای ملی و مجلس سنا است، بخصوص که در مجلس سنا افراد

ورزیده و رجال مجرب هستند که واقعا ماهیگی نسبت بآنها

نهایت احترام و علاقه را داریم (صحیح است) و هیچ دلیلی

ندارد که عنوان يك مطلب اصولی و خصوصی قانونی در مجلس

شورایی در جراید بعنوان اختلاف نظر بین مجلس سنا

و مجلس شورای ملی تلقی گردد اگر مسأله‌ای بود گذشته بود حرفی نداشتیم ولی متأسفانه می‌بینیم که این مسأله ادامه پیدا کرده بنده در این جا با احترام کامل از طرف نمایندگان ملت بنمایندگان مجلس سنا عرض میکنم که بهیچوجه من الوجوه اختلافی وجود ندارد و اگر احیاناً يك مسأله پیش می‌آید با نهایت احترام و دوستانه حل میشود و ما بقوة مقننه این مملکت احترام میگذاریم و باید کوشش کنیم که این مشروطیت را حفظ کنیم که این اساس مستدام و مستقر باشد و ما هم بتوانیم در تحت لوای يك دمکراسی معقول و يك دمکراسی که واقعاً با دسیسلی و نظم باشد در مملکت از این آزادی برخوردار باشیم، کلمه دمکراسی در تاریخ مشروطیت ایران متأسفانه با هرج و مرج همراه است و ما باید در این دوره نشان بدهیم که دمکراسی ما يك دمکراسی واقعی و يك دمکراسی امروزی دنیا و منطبق با اصول صحیح مشروطیت و نظم و اداره مملکت است و خارج از اینهم نیست و هم ما هم مجلس سنا در حفظ این مشروطیت و در حفظ این دمکراسی کوشش خواهیم کرد، بنده دیگر عرضی ندارم (احسن).

رئیس - راجع به بیانات جناب آقای منصور درباره قانون استخدام باید عرض کنم که مجلس شورای ملی همیشه مترصد نظرات اشخاص مختلف اعم از کارمندان یا اشخاصی که در این باره ذی نظر بوده اند بوده و بهیچ وجه من الوجوه هم در این مسأله بسیار مهم مملکتی عجله ای نکرده و صلاح نمایانند که اصولاً عجله‌ای بشود بنظر بنده اینطور می‌آید که پیشنهاد بسیار خوبی است اگر خانم ها و آقایان اجازه بفرمایند که این سو کمیسیون تشکیل بشود و با کمک آقایانیکه از طرف شورای عالی معرفی میشوند دستجات مختلف کارمندان دولت نظر ایشان را بیایند بطور مستقیم در آنجا مطرح بکنند و از آنچه نظر صحیح در این باره داده میشود موادی تهیه و تصویب بشود و قانون استخدامی که بتواند واقعاً جوابگوی احتیاجات امروزی مملکت باشد از تصویب مجلس شورای ملی بگذرد.

(نمایندگان - بسیار خوب است)

رئیس - جناب آقای دکتر خوشبین

دکتر خوشبین (وزیر مشاور) - بنده هم در اینجا خواستم از طرف دولت بعرض نمایندگان محترم برسانم که این قانون استخدامی که تهیه شده است روی این قانون پیش

از یکسال و خورده‌ای کار شده و بعد از اینکه این قانون (چند نفر از نمایندگان - لایحه) ببخشید لایحه قانونی تهیه و آماده شد دولت چند نفر را مأمور کرد که یکدفعه دیگر این لایحه را با کمال دقت ببینند اینکار هم چهار ماه طول کشید و تأخیر آن هیچ اسباب تأسف نیست برای اینکه يك چیزی یا قانونی که میخواهد تقدیم بشود و با سر نوشت دستگاه اداری مملکت بستگی دارد بدون هیچ تردیدی باید دقتهای بسیاری درش بشود هر قدر مدت لازم داشته باشد از این مدت نباید باکی داشته باشیم (صحیح است) و بعد هم که بدولت آمد و چندین جلسه در دولت مطرح شد، دولت بطوریکه ملاحظه فرمودید این را بعنوان يك لایحه عادی تقدیم مجلس کرد برای اینکه کاملاً بررسی بشود و کاملاً تمام نظرات مجلسین راجع باین لایحه کاملاً رسیدگی شود بررسی شود آن قسمتی که واقعاً منطقی است حق است مدافعه بشود بنابراین این قسمت را خواستم بعرض مجلس شورای ملی برسانم که دولت هم کاملاً برای این رسیدگی دقیق آماده است چه نمایندگان شورای اداری چه از طرف خود دولت در کمیسیون حاضر میشوند مجلس محترم هم هر تصمیمی بگیرد با کمال میل برای دادن هر گونه توضیحی اینجا حاضریم ولی بطوریکه جناب آقای منصور هم مکرر فرمودند چند دفعه هم دیدیم روی این کلمه تکیه فرمودند و بسیار بجا تکیه کردند منافع حقه مستخدمین منافی که با منافع مملکت و کشور تطبیق داشته باشد البته مورد ملاحظه و مورد نظر واقع خواهد شد. (صحیح است).

رئیس - آقای یغمائی کیهان

یغمائی کیهان - با اجازه مقام ریاست بنده افتخار دارم از طرف فراکسیون مستقل فرمایشات جناب آقای منصور را در کلیات مواردی که فرمودند تأیید کنم. (احسن) اینکار از هر جهت واقعاً مورد تأیید فراکسیون مستقل هست و با کمال کوشش و جدیت سعی خواهیم کرد در این راه با نهضت هم آهنگ باشیم تا حفظ مصالح عالی مملکت و وضع طبقات مختلف کارمندان دولت از هر جهت تأمین بشود و خیال آن هاهم راحت بشود، مطلبیکه فرمودند ضمن دعوت شورای اداری نمایندگان مختلف کارمندان دعوت بشوند بنده خیال میکنم اگر این اجازه را مقام ریاست و نمایندگان محترم بدهند که آنها تکیه در گذشته لوایح استخدام را تنظیم میکردند در وزارت

دارائی و اطلاعات کافی در این باب دارند و خوشبختانه یکی چند نفرشان را بنده میشناسم مثل آقای عاطفی که نسبت بگذشته کارمندان دولت خیلی اطلاعات دارند دعوت بشود شاید مصلحت باشد بدلیلی که عرض میکنم ممکن است یکی از نمایندگان طبقه مستخدمین تشریف بیاورند به کمیسیون استخدام مطالبی داشته باشند تذکرات بحق یا نافی داشته باشند که مورد تصویب شورا قرار گیرد یا نگیرد اگر آن آقایان بیایند و بین این دو دسته فضاوت فرمایند و يك لایحه بهتر و جامع‌تری تدوین بشود بهتر است (باینده - از رؤسای کارگرنیسا) همچنین از رؤسای کارگرنی آنها تکیه در گذشته لوایح استخدام را تنظیم میکردند اگر دعوت شود بجا خواهد بود (صحیح است) که سازمان نوینی در مملکت داده میشود و تحولی داده میشود آنها تکیه ۲۵ و ۲۸ و ۲۹ سال بهترین عمرشان صرف خدمت این مملکت کرده اند طوری نشود حق واقعی آنها تسلیم سازمان نوینی بشود (صحیح است) این يك مطلب خیلی حساسی است بنظر بنده بطور کلی فرمایشات جناب آقای منصور که بسیار متین و مؤثر بود مورد تأیید فراکسیون مستقل است ولی ضمن ساختن يك تحول نوین و يك انقلاب نیابستی خدمات گذشته آنها را که در همین مجالس بتصویب رسیده ندیده گرفت و حتماً باید دیده گرفت ما کوشش خواهیم کرد بهم خودمان که آن نگرانی که بین کارمندان دولت هست انشاء الله ضمن حفظ مصالح عالی مملکت حفظ شود و هیچگونه نگرانی نداشته باشند بنده معذرت میخواهم که آقای مهندس و الا قسمتی از وقتشان را به بنده داده اند اگر وقت بنده تمام شد از وقت ایشان استفاده میکنم (مهندس والا - هر قدر میخواهید استدعا میکنم) خیلی متشکرم کمال تشکر را دارم مطلب دیگری که ضمن فرمایشات جناب آقای منصور بود و از هر جهت مورد تأیید فراکسیون مستقل هم هست و استدعای اعضای فراکسیون مستقل بهمین اساسی است این است با کمال تأسف بیاناتیکه همکار محترم بنده جناب آقای دکتر بقائی در جلسه گذشته فرمودند مطبوعات آن قسمتی که مصلحت دانستند چاپ کردند و آن قسمتی را هم که مصلحت ندانستند نکردند (فولادوند - باب طبعشان نبود) این لطیفه مربوط

به جناب عالی است این بر عهده جناب عالی است که باب طبع را تشخیص بدهید، مطلب دیگر موضوع تشکیلات اداری است که ایکاش دولت قبل از آوردن لایحه استخدام لایحه سازمان های مملکت و تشکیلات مملکتی را می‌آورد به مجلس و بعد لایحه استخدام می‌آمد تا يك قسمتی از این ابتلائات که در مملکت است رفع می‌شد و بعد لایحه استخدام آورده می‌شد با کمال تأسف لایحه استخدام جلوتر آمده امیدواریم با همت دولت و دولتی که فعلاً تشریف دارند این اشکال هم برطرف بشود برای اینکه يك تیکه کوچکی بنده مثال بزنم که تشکیلات چطور بوجود می‌آید اتفاقاً يك نامه‌ی به بنده از مدیران چاپخانه های دواستان خراسان و اصفهان (معمدی - برای بنده هم رسیده است) رسیده مثلاً بنده مثلی میزنم برای شرکت بیمه مشهد يك چاپخانه آورده اند این چاپخانه يك رئیس دارد و يك معاون و ده تا کارگر کار این چاپخانه این است که ده تا یادداشت طبع کنند این تشکیلات بکلی زائد است اگر يك چاپخانه‌ای از طرف دولت برای شهرستانها یا لاقلاً مراکز استانها داشته باشد يك چاپخانه مدنی مثل چاپخانه بانك ملی کارهای چاپی تمام استان را چاپ میکند (مهندس والا - چاپخانه دولتی هست) این چاپخانه هم چاپخانه دولتی است ولی حالا برای هر استان چاپخانه علیحده برای دانشگاه علیحده برای بیمه علیحده برای آستان قدس علیحده و برای تمام تشکیلات يك چاپخانه هائی بوجود می‌آورد و هر کدام ۱۰ - ۱۵ - ۲۰ - ۳۰ کارگر رئیس و معاون و اتومبیل داشته باشند و همه هم بیکار باشند و کار را بجایی برسانند که رقابت کنند با چاپخانه های ملی و آن بیچاره های بیکار بمانند (مهندس والا - چاپخانه های ملی و رشکست شده اند) نکته دیگر راجع بیچاپخانه دانشگاه مشهد البته چاپخانه دانشگاه مشهد موقع افتتاح بنده شرفیاب بودم در آن موقع استاد بزرگوار آقای دکتر سامی راد ریاست دانشگاه را داشتند خیلی زحمت کشیدند بنیان گذار این چاپخانه بودند چاپخانه بسیار مجهز و مدرنی بود نظیرش در خراسان که نیست در استانهای دیگر هم نیست شاید در تهران باشد، این چاپخانه برای دانشگاه مشهد است قصد و غرض این بود که این چاپخانه نباید تجارت کند نه اینکه رقابت کند با چاپخانه های ملی این چاپخانه برای این بود که تألیفات خوب و مفیدی که

از طرف صاحب نظران حاضر میشود آنها را چاپ کند متأسفانه بنده مبینم که این چاپخانه رقیب شده برای چاپخانه‌های دیگر مشهد عوض اینکه کار خودش را انجام بدهد و امیدی نیست که چاپخانه‌ها بتوانند کار کنند و قطعاً از کار میافتند. این چاپخانه باید تألیفات خوب را از قافا و مجانی طبع کند نه اینکه با چاپخانه‌های زوار و لوگوس و غیره و غیره رقابت کند و چاپخانه دولتی رقیب چاپخانه ملی باشد. این را بنده مثل زدم که روشن شود که تشکیلات ما خوب بود قبل از لایحه استخدام اصلاح میشد. طوماری یا شکایتی است از خورده مالکین خراسان يك مقدار حرقها ایشان بجا است و يك قسمت بجا میباشد که بنده تقدیم مقام ریاست میکنم چون حائز اهمیت است استدعا میکنم که مورد توجه قرار بگیرد. مطلب دیگری بود راجع به جناب آقای منصور که بعد از این دیگر کارمندان دولت شکایتی نکنند و وقت نمایندگان مجلس و هیأت رئیسه را نگیرند (منصور). در این مورد (در مورد شکایت کاملاً صحیح است که نباید بشود اما بنظر بنده تذکر مفید است ارائه طریق و تذکر مفید است ممکن است يك طبقه از کارمندان دولت دردهائی داشته باشند و آن شورای عالی اداری که سطحش خیلی بالا بوده و این لایحه را تنظیم کرده متوجه در کارمندان نباشد. اجازه بفرمائید اگر تذکری باشد نظری باشد تقدیم هیأت رئیسه بشود شاید نظریات مفیدی باشد از طبقات مختلف کارمندان تسلیم هیئت رئیسه و تقدیم نمایندگان شود شاید مؤثر واقع شود. (منصور - توسط نمایندگان نشان) نمایندگان نشان که یکی بنده هستم که کار من کشاورزی است که بنده چیزی از استخدام نمیفهمم ممکن است بتوانم رعایت حالشان را بکنم (منصور - دوستانتان هستند) دوستان ما هستند البته اسباب افتخار ما هستند. بنده استدعا می‌کنم این بود که اگر تذکری داده میشود مثل اینکه ۵ شش تا تذکراتی داده اند و تذکراتشان صحیح بوده است و تقدیم مقام ریاست میکنم. نامهای از آقایان پزشکان است از جامعه پزشکان خراسان رسیده است که خیلی بنظر بنده جالب است و مطالب حقه‌ای دارند این راهم تقدیم مقام ریاست میکنم. این هم يك مطلب جدیدی راجع به لایحه استخدام است معذرت میخواهم. جناب آقای حسین معتمدی همکار محترم من فرموده اند که از اعضای

کانون بازنشستگی که اشخاص مجربی هستند در این سو کمیسیون دعوت شوند و حتماً چون در سر نوشت دهها هزار نفر بازنشسته این لایحه مؤثر است بنظر بنده خیلی مؤثر است. اگر فراکسیون نهضت و مستقل و آقایان موافقند از کانون بازنشستگان بسیار بجا و شایسته است. بنده دیگر عرضی ندارم (صحیح است - احسن).

رئیس - آقای فولادوند.

فولادوند - بنام خداوند - بنده امروز چون لایحه دولت هم در دستور است سعی میکنم که خیلی مختصرتر عرض را بسمع نمایندگان محترم مجلس - شورا ایملی برسانم و البته سعی هم کردم شاید منصرف از این عرایض بشوم ولی وظیفه نبود بر سر آتش میسر که نجوشم. عرض میشود حضور مبارک بنمایندگان مختصراً عرض میکنم چند روز قبل تلگرافی رسیده بود از حوزه انتخابیه خودم که از پشت صندلی خودم تقدیم مقام ریاست کردم و بعداً هم به کمیسیون عرایض مراجعه فرموده اند. کمیسیون عرایض هم قطعاً بمقام مسئول، یعنی وزارت کشور ارسال داشته اند ولی بنده بعداً البته از طریق دیگر هم تعقیب کردم قضیه را با وزارتخانه متبوع، ولی دیدم باز شکایتها باقی است. متأسفانه بنده میترسم وقت هم بگذرد و سعی هم کردم خدمت جناب آقای نخست وزیر شرفیاب بشوم ولی گرفتاری معظم له مانع شرفیابی شد این است که میخواهم این عرایض را اینجا عرض کنم انشاءالله در آن باره چاره جوئی بشود، یا بنده ارشاد بشوم یا وزارتخانه منصرف شود. راجع به شکایت انجمن شهر الیگودرز از انتزاع تعدادی قراء و انتقال آنها به خمین و یا جای دیگر است. نمیدانم از حوزه‌های آن حاشیه، نه حاشیه آن تلگراف را که چند روز قبل تقدیم مقام ریاست معظم داشتم، چون شکایات ادامه دارد میخواهم به آقای وزیر کشور تذکر بدهم همان طوری که متأسفانه در متن تلگراف نامبرده مذکور است، بیخشنید خطی کم کردم، (خنده نمایندگان) چون فقط عده‌ای از مالکین که از اقوام آقای دکتر پیراسته هستند از این عمل متمتع میشوند بمصدق «انقوام مواضع التهم» از انجام این عمل قطعاً منصرف شوند و مردم را بیجهت بحکومت جناب آقای علم بدین نکنند انشاءالله که این طور نیست و بنده اشتباه میکنم البته

حین تحقیق درباره انتقال این قراء فنظر از جنبه خصوصیت و تبعیضی که بآن نسبت میدهند در وزارت کشور میگویند که موضوع مربوط بچند ده بیشتر نیست و علی التصادف همان چند نفری است که مربوط باقوام آقای وزیر کشور است، لذا بنده دو خواهش دارم یکی از خود آقای دکتر پیراسته است بدین معنی که جناب ایشان لطفاً همان کاری را بکنند که جناب آقای علم میکنند یعنی با ماسک از رفیق بازی و اعمال نظریات شخصی تبعه شاهنشاه را نسبت به ایران و شاهنشاه بی سبب و بیجهت دلسرد نفرمایند (صحیح است) تشکر میکنم، و بامور مهمتر و عمومی‌تر و ایران آبادکن تری همت بگمارند و بیشتر جانب دهقانان آزاد شده را مراعات فرمایند. بدانند که خود بنده در الیگودرز پاسان خوب و صمیمی و فداکار در راه اجرای دستورات ششگانه شاهنشاه داد گستر هستم و شهادت حاضرین در این مجلس محترم کمتر از هیچکس خدمتکار ملک و ملت و شاهنشاه داد گستر عظیم الشان نبوده ام و نخواهم بود (چند نفر از نمایندگان انشاءالله) خواهش دیگر بنده مثل همیشه تمنای صمیمانه تقویت از نمایندگان محترم مجلس شورا ایملی ایران است زیرا بنده قویاً اعتقاد دارم که اگر نطقی و بیانی در این مکان مقدس مورد تأیید واقع شود مؤید شاه و مردم است حالا بپردازیم به چند کلمه آزادانه‌تر، یعنی از رو نخوانم، بنده خیلی خوشوقت شدم که جناب آقای منصور و جناب آقای کیهان بغمائی با کمال انصاف اشاره بنطق بسیار بجا و آن قسمت از بیانات جناب آقای دکتر محمد تقی بزدی راجع بمطبوعات فرمودند. بعضی نکات است که هر چند بیان اشاره بکنند زیاد نیست و آن مطلب این است که البته ما سعی داریم که دوروی سکه را ببینیم. مطلب اینجاست که باید دید مطبوعات چه میگویند و مجلس شورا ایملی چه نظری دارد؟ مطبوعات اگر دنبال سوزه میگردند همین گفته‌های نمایندگان که با کمال خلوص نیست و ارادت و صداقت در راه احیای حقوق حقه ملت ایران و خود روزنامه نگاران محترم است منعکس بفرمایند. بعقیده بنده اینجا با اصطلاح خوراک کافی برای روزنامه نویسان محترم و با اصطلاح جدید بومیه صبح و عصر هست و بجای بعضی مطالب که گفته شده در هفته سه هفته يك صفحه و دو صفحه و ده صفحه روی آن مطلب مینویسند اگر منظور فقط فروش روزنامه است

مطالبیکه مربوط به مملکت خودمان است و دردهای خودشان است بنویسند و این برنامه عظیمیکه مادر پیش داریم اینها را منعکس بفرمایند. بنده به آقایان قول میدهم افراد مردم اینها را خیلی تشنه هستند و میخواهند و بعد هم این روزنامه نگاران هستند که سلیقه و ذائقه مردم يك کشور را دانسته یا ندانسته تربیت میفرمایند یعنی عادتشان میدهند بخواندن مطالب مثل سینما مردم آنچه را میخواهند که روزنامه نگاران مینویسند آنچه را در سینما مبینند که بهشان نشان میدهند، یعنی نمایش میدهند، در فرهنگ هم همینطور است شاگرد آنچه را میخواهد که در کتاب درسی فرهنگ است. آقایان خوراک را میگذارند در اختیار مردم، این پولی هم داده، هر چه گرفته میخواهد، خوب اینها يك چیزهایی است که برخلاف وظیفه روزنامه نگاری است و آموزنده ملی و سازنده نیست و بجای این حرفها و این مطالب باید مملکت و مردم خودمان را عادت بدهند که در راه واقعی قدم بردارند و الا پاره‌ای از مطالب روزنامه‌ها که مملکت را بکلی عقب میبرد مثل این بدآموزیهائی که من در سایر کشورها مبینم اینها دست روزنامه نگاران است که مملکتی را تربیت میکنند مثل کتابهای پلیسی، جنائی و فلان و فلان برای اینکه فروش برود، بقول آقای دکتر بقائی ۱۵ صفحه راجع به شاهیند بنویسند و پولش را بگیرند، اما اگر مخبرین روزنامه‌ها اینجا تشریف می‌آورند پس يك احترامی هم بمان بگذارند و آن مطالبیکه گفته میشود بسمع ملت عزیز ایران برسانند و اگر تشریف می‌آورند که ما را مسخره بفرمایند این واقعاً خیلی بی‌مهری است این را بنده مبینم یا هر کسیکه خوب است هر چه دلش خواست مینویسد و خدای نکرده اگر با يك کسی بد باشد اصلاً سمش هم گفته نمیشود ولو اینکه دقیق‌ترین و مفیدترین مطالب را اینجا بعرض آقایان نمایندگان محترم برساند، بهر صورت بنده بسهم خود تمنی میکنم که آقایان هم يك تجدید نظری در این راه بفرمایند و جراید و اوراق خودشان را بیش از پیش همگام با این انقلاب عظیم شاه و مردم بفرمایند و برای ارشاد مملکت ایران يك تجدید نظری در طرق روزنامه نگاری لطفاً اتخاذ بفرمایند. (احسن)

رئیس - آقای مهندس والا.

مهندس والا - بنده امروز بعنوان ناطق قبل از دستور تقاضا کرده بودم بمن اجازه صحبت بدهند و عراضی که میخواستم بعرض مجلس شورای ملی برسانم بدنبال شکایات و اعتراضاتی بود درباره لایحه استخدام که خوشبختانه جناب آقای منصور همکار عزیز و ارجمند بنده و جناب آقای کیهان یغمائی در این باره مطالبی اشاره فرمودند و بعد از اینکه صحبتهای جامع و کافی بعمل آمد قدم این بود وقتی را که تقاضا کرده بودم استرداد کنم اما متأسفانه در باره مطبوعات مطالبی عنوان شد که اگر بنده در این باره سکوت بکنم هم بخودم خیانت کرده ام هم بملت ایران خیانت کرده ام و هم بجامعه مطبوعات، بنده تعجب میکنم ما وقتی چوب را بر می داریم و می خواهیم درباره يك مطلب حرفی بیايك تقاضای یایک تذکری عنوان کنیم آن چنان محکم میزنیم که خیال می کنیم آن کسی که در مقابل ما قرار گرفته دیگر نفسی نباید از او بیرون بیاید و نفسی بکشد اینطور نیست آینه چون عیب تو بنمود راست خود شکن آینه شکستی خطا است (فولادوند صحیح است قربان) وظیفه مطبوعات، خدمات مطبوعات را همه باید دارند مطبوعاتی که در مواقع حساس و در موافقی که در مملکت تمام صداها خفه شده بود در لحظات سیاهی که قشون اجانب این مملکت را اشغال کرده بود خودشان را هدف تیرتیمت ها قرار دادند و حتی جانشان را در این راه نثار کردند این مطبوعات بودند که با خون خودشان درخت مشروطیت را آبیاری کردند (بانودولت شاهي) نباید مسخره کنند این مطبوعات بودند که مشروطه را به این مملکت دادند و نباید اینجا پشت تریبون مجلس به محض اینکه فلان مطلب را برخلاف میل مشاهده کردید چشمتان را به بندید و راجع به مطبوعات نا جوانمردانه قضاوت کنید (همهمه نمایندگان) اگر ما در مجلس هستیم که افتخار میکنیم محصول نهضت انقلابی ششم بهمن است ملاحظه فرمائید چه دستهای بیشتر از مطبوعات میتواند در باره تحقق این نهضت ادعا بکند که سهم دارد این مطبوعات بودند که در همه حال حامی و پشتیبان مظاهر استقلال و مشروطیت مملکت بودند (صحیح است) این مطبوعات بودند که نسبت به شاهنشاه خودشان نسبت به

مملکت خودشان نسبت به وطن خودشان جانفشانی کردند و خدماتی انجام دادند نباید راجع به اینکه اگر فلان نطق را خلاصه میکند یا شاید در این قسمت بنده خودم هم گله مند باشم از دو همکار عزیزم روزنامه نگاران یومیه که چرا مطالب مجلس را بیشتر منعکس نمیکنند (فولادوند آقای والا مطلب همین است) خوب همین را عنوان فرمائید نه اینکه راجع به مطبوعات صحبت فرمائید آنهم از پشت تریبون مجلس (دکتر المونی مطبوعات آزادی دارند مجلس را در مقابل مطبوعات قرار ندهید و کیل که نمیتواند به مطبوعات حمله بکند حمله بمطبوعات شأن مجلس نیست) کاملاً صحیح است (دکتر المونی - مطبوعات پشتیبان مشروطیت است) کاملاً صحیح است بنده در اینجا بالصراحه عرض میکنم اگر قرار است مملکت ما رژیم ما و ارکان مشروطه ما حفظ شود آزادی مطبوعات در درجه اول است (صحیح است) اگر آزادی مطبوعات حتی بنده معتقدم آزادی مطلق مطبوعات حفظ بشود تحقق دموکراسی و مشروطیت در مملکت بوجود میآید و این انتقادات و ایرادات باحتی شوحیایی که میکنند بنده تمنا دارم عینک سیاه بینی را از چشمتان بردارید اگر يك نماینده محترم نطق جامع و کافی در مجلس بکند و مطبوعات تشخیص بدهند جناب آقای فولادوند بدون تردید بدون اینکه شما رجوع بکنید بدون اینکه شما بخواید راجع باساس مطلب شما پیرسند مطبوعات نه تنها آن را منعکس میکنند بلکه در اطرافش قلمفرسائی هم میکنند (فولادوند - انشاء الله چنین باشد ما هم تصدیق میکنیم اگر چنین باشد) و اما در باره وظیفه مطبوعات نسبت به نوشتن نطق نمایندگان من تصور نمیکنم چنین قراری مطبوعات داشته باشند (فولادوند - حالا به بینید نطق سر کار را چه جور منعکس میکنند) (خنده نمایندگان) اگر هم منعکس نکنند معیناً بنده بخودم اجازه نمیدهم نسبت به مطبوعات خدانکرده حرمتی را فروگذار بکنم (فولادوند - مطبوعات مال ما است شما منتفختن را میبرید ما نمیبریم اینقدر بخودتان نگیرید مطبوعات مال ما است) (دکتر المونی - بخاطر اینکه چند سطر نطق شما را چاپ نمیکنند لازم نیست که حمله کنید هو چیگری نمیخواهد) (فولادوند - هو چی خودت هستی) (زننگ ممتد رئیس دعوت بسکوت) بنده بسیار متأسفم ایراد مطالب

بجائی میکشد که اسباب نهایت تأسف ما است چه بهتر بود جناب آقای منصور و جناب آقای فولادوند راجع به نظری که داشتند خصوصی عنوان میفرمودند و این را در پشت تریبون مجلس صحبت نمیفرمودند (چند نفر از نمایندگان - آقای منصور درست گفتند) اینطور نیست، درست نگفتند (چند نفر از نمایندگان - درست گفتند) (همهمه نمایندگان - زننگ رئیس) مطبوعات بگردن این مملکت حق دارند بگردن مشروطیت حق دارند مطبوعات بود که ما توانستیم مشروطه را بدست بیاوریم (فولادوند - بنده از ماده ۷۳ استفاده میکنم ایشان به بنده خطاب فرمودند).

رئیس - کسی به مطبوعات اهانت نکرد.

مهندس والا - اگر تذکر معقولانه ای بود بنده هم تذکر معقولانه عرض کردم (خواجها نوری - شما به همه مجلس توهین کردید آقای مهندس والا) اینطور نیست بنده افتخار میکنم عضو مجلس هستم بهیچ وجه در این باره صحبتی نکردم (فولادوند - قربان يك ربع وقت ایشان تمام نشد؟ يك ربع ایشان خیلی طولانی شد).

رئیس - بمطبوعات کسی اهانت نکرده است.

ملک زاده آملی - بنده روزنامه اطلاعات را می آورم در وقایع شهریور بمقام سلطنت اهانت کرده است.

مهندس والا - اینطور نیست، بنده دفاعی از اینها نمیکنم راجع به شخص صحبت نمیکنم با تمام جریاناتی که شد آقای فولادوند بنده از شما خواهش میکنم (فولادوند - به مجلس احترام بکنید کسی حرف ندارد) بدون تردید مجلس مورد احترام و نهایت احترام مطبوعات است و بدون تردید مطبوعات یکی از ارکان مشروطیت است و همکاری مجلس و مطبوعات الزامی است و نمیتواند از هم جدا باشد این مسائلی است که بنظر بنده هم مطبوعات به وظیفه خودشان معترف هستند و هم مجلس باید حدود را رعایت بکنند و من تصور میکنم در اینجا بهیچ وجه من الوجوه قصد من از این جهت نبود بنده منظورم این بود که در اینجا شما اگر ایرادی و انتقادی هم دارید این ایراد و انتقاد را بصورتی عنوان فرمائید که خدای نکرده جامعه مطبوعات آن را باز هم بدنبال کلمه ای میگردم يك کلمه ای که تطبیق بکند بصورت گله ای منعکس بکند

بدون تردید حدود این دور کن یا سه رکن یا چهار رکن بایستی از طرف همدیگر ملحوظ و محفوظ باشد من اطمینان دارم بهیچ وجه من الوجوه مطبوعات نظر خاصی نسبت به آقایان ندارند اگر شما میبینید بعضی از مطالب عنوان نمیشود اگر شما ببینید که بعضی از مسائل صحبت نمیشود (ملکزاده - کریم پور شیرازی هم روزنامه نویس بود) بلی آنها را کی آورد. ما خودمان هم از آن جهت ناراحت هستیم وقتی که دولت آمد بوسیله تصویب نامه يك عده ای از مطبوعات را اصلاح کرد وعده ای را گذاشت کنار و با اینکه عده ای از بهترین آنها را هم کنار گذاشت ولی چون يك نظر اصلاحی بود ما تمکین کردیم اگر در گذشته کسانی بودند در مطبوعات که خدای نکرده راه خطا و راه خیانت را طی کردند آنها مورد تنفی و از جا ما هستند از این جهت بنده هم باشا هم صدا هستم.

رئیس - آقای مهندس والا وقت شما تمام شد.

مهندس والا - چشم بنده الان عراضم را تمام میکنم در بین صف مطبوعات هم عده ای از افراد خائن را آوردند در بین صف مطبوعات کسانی را آوردند که باعث تنگ مطبوعات بودند ولی آنها از بین رفته اند بنده خیال میکنم که مطبوعات به مملکت خودش خدمت کرده (صحیح است) بمشروطیت خدمت کرده و این را عرض میکنم که کمال افتخار بنده است که یکی از افراد کوچک مطبوعات هستم و اگر در این باره صحبت بشود جناب آقای فولادوند بنده هم صدای بلندتر است و هم حاضریم بهتر جواب بدهم.

منصور - بنده اخطاز دارم.

رئیس - آقای منصور.

منصور - آقای فولادوند استدعا میکنم اینجا محیط مجلس است باید کوشش بکنیم و هیچ وقت متانت و خونسردی را از دست ندهیم (صحیح است - احسنت) بنده به شهادت مطالبی که آقایان تند نویس ها مرقوم فرمودند اگر تجدید نظر بشود در عراض بنده ملاحظه خواهند فرمود عرض کردم بانهایت احترام و ارادتی که یکی از ارکان و اساس مشروطیت ایران یعنی مطبوعات دارم از ارباب جراید احتراماً استدعا میکنم که در این راه و روش و انقلابیکه صورت گرفته و ما در اینجا جمع شدیم يك تشریک مساعی کامل بکنند حالا بنده متأسفم چون جناب آقای والا میدانند

بنده صدایم را هیچگاه بلند نمیکنم (احسنت) چون اشاره به نطق بنده فرمودند بنده استدعا میکنم از حضور آقایان برای اینکه بهتر است يك مطلب آنرا حل بشود تا دیگر درباره اش صحبتی نشود اگر دوستان ما هم غیر از عالم مطبوعات روی احساسات بیانی فرمودند بنده از جناب آقای فولادوند استدعا میکنم از حقیقه خواستند استفاده نکنند بهمین مختصراً کتفا بفرمایند تا این بحث با عرایض بنده خاتمه پیدا کند (فولادوند - آه نه چشم) در اینجا باز با صدای بلند خیر ولی با قلبی باز چون روی مطالب بنده اشاره کردند بنده در اول مجلس سه نکته را اشاره کردم که خود جنابعالی تأیید فرمودید و نسبت به مطبوعات هم تنها مطلبی را که عرض کردم استدعائی بود برای همکاری این نهضتیکه بوجود آمده و احتمالاً اگر در بعضی از موارد چنانچه عده ای از دوستان ما کله گردند و به بنده مراجعه کردند که بنده اینجا تذکر بدهم و بنده بارها گفته ام که زیباست که مطبوعات آزادی کامل خودشان را حفظ کنند و حتی يك ایرادات اساسی و عاقلانه هم بگیرند و ضمناً بعضی شوخیها که نمک مطبوعات است انجام بشود در بعضی از روزنامه هائیکه سبکشان این است این بسیار خوب است بنده خیلی خوشوقتم از این موضوع بهترین راه هدایت، دالت و راهنمایی مردم از راه مطبوعات صورت بگیرد و هیچگونه نظر خاصی نبوده اگر اسم بنده را اشاره نفرمودید هیچگونه عرایضی نمیکنم ولی چون اشاره فرمودید بنده عرایضی کردم و خیلی معذرت میخواهم اگر احتمالاً اینگونه سوء تفاهمها از طرف دوستان دیگری بوجود آمده باز هم بنده معذرت میخواهم چون قبول شد که مطلبی دیگر گفته نشود جناب آقای صفی پور مرقوم فرمودند شما که اهل حمله کردن نیستید ولی این دفعه به بنده حمله کنید که این عنوانی بشود که بنده هم صحبت بکنم ولی بنده از ایشان استدعا میکنم و همچنین از طرف مجلس شورای ملی همکاری بسیار صمیمانه و بسیار دوستانه ای در برابر عالم جراید و مطبوعات اعلام میکنم (احسنت) و استدعا میکنم از مطبوعات که در همین بحث دوستانه ای که پیش آمده راه گرافکونی و اغراق را نینمایند بلکه با نهایت علاقه همچنین علاقه کلیه نمایندگان همکاری با مطبوعات و لطف و محبت مطبوعات را نسبت بمشروطیت ایران و نسبت

نمایندگان محترم که اینجا همکاری میکنند در نظر بگیرند آقایان اینجا هیچ تفاوتی نیست اگر خدای نکرده بساحت مقدس مجلس کوچکترین اهانتی بشود فرق نمیکند که روزنامه نگار باشد یا نباشد اطمینان داریم این همکاری و هم آهنگی برای همیشه برقرار خواهد بود و ما از مطبوعات و این رکن اساسی مشروطیت ایران حداکثر استفاده را برای پیشرفت برنامه های مملکتی خواهیم کرد و اطمینان دارم که مطبوعات هم از رویه مجلس و این حسن نیت و علاقه ای که در اینجا هست کمال عنایت و هدایت را خواهند فرمود بنده استدعا میکنم که در این مورد دیگر صحبتی نشود و از عامه مطبوعات و دوستان عزیز استدعا میکنم و لولا اینکه در برابر احساسات قرائت گرفتند ولی شأن و حرمت مجلس و دوستی و همکاری خودمان را حفظ کنیم (صحیح است احسنت)

فولادوند - جناب آقای رئیس بنده معذرت میخواهم چون در حین فرمایشات جناب آقای منصور حوصله چاکر سر جایش آمد و همانطور که فرمودند میخواهم این بحث انشاء الله بخوبی و خوشی مختمه بشود و دنباله هم پیدا نکند بنده خواستم عرض کنم هیچ کس جز تحسین برای اعمال شرافتمندانه روزنامه های مجاهد مملکت در ظرف این ۵۰، ۶۰ سال چیزی ندارد بگوید (صحیح است) و چیزی نمیتواند داشته باشد مگر راه تکمیل و اعتلاء مطبوعات محترم ندگر دوستانه ای در مجلس دوستانه و محفلی صمیمانه داریم دوست ما جناب آقای عبدالله و آلیک قدری شاید سوء تعبیر فرمودند و بنده میخواهم که ایشان بدانند که مجاهدات روزنامه شان و خودشان منظور نظر ملت ایران و هر آدم ایران دوست و شرافتمند و وطن پرستی هست و نباید بهیچوجه سوء تعبیر بشود (صحیح است) بنده اینجا همانطور که عرض کردم مقاله هاراجع بمطبوعات دارم و تزدارم و روزنامه را واقعاً رکن چهارم مشروطیت میدانم و پایه ای است که اگر زیر میز نباشد میز لقی است همیشه پایه چهارم لازم است بنده استدعا میکنم آقایان این را بدل نگیرند و این موضوع با خوبی و خوشی و نتایج بهتری برای مطبوعات خاتمه پیدا کند (احسنت)

رئیس - مطبوعات مورد احترام مجلس شورای ملی است و همه خانمها و آقایان نمایندگان واقعاً بمطبوعات

احترام میگذارند و اگر اینجا صحبت شد فقط انتظار مجلس بود که مطبوعات توجه بیشتری بمجلس داشته باشند (صحیح است) وارد دستور میشود لایحه دولت مطرح است قرائت میشود (شرح زیر خوانده شد)

۴ - طرح و تصویب گزارش کمیسیون دادگستری راجع بظرف زاجرای تصویب نامه های زمان فترت مجلسین و ارجاع مجدد آن بمجلس سنا

گزارش از کمیسیون دادگستری بمجلس شورای ملی کمیسیون دادگستری لایحه ارسالی از مجلس سنا شماره ۱۱۰۵ را که فوریت آن در تاریخ یکشنبه دهم آذر ماه ۴۲ تصویب مجلس شورای ملی رسیده بود مربوط به تصویب نامه هاییکه از تاریخ ۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۴۰ تا تاریخ افتتاح مجلسین (۱۴ مهر ماه ۱۳۴۲) از هیئت وزیران صادر شده است در جلسات متعدد با حضور آقای نخست وزیر و آقایان وزراء و مشاور و دادگستری مورد بررسی قرار داده و چون اصلاحاتی بنظر رسید سو کمیسیون انتخاب و سو کمیسیون مزبور لایحه را اصلاح و برای جلب نظر مشورتی اعضای کمیسیون مجلس سنا در تاریخ سه شنبه ۱۲ آذر ماه ۱۳۴۲ يك جلسه مشترك مشورتی تشکیل و در نتیجه با اصلاحات لازم لایحه را تنظیم و گزارش سو کمیسیون در تاریخ ۱۳ آذر ماه در کمیسیون دادگستری مطرح و با جزئی اصلاح عبارتی شرح زیر تنظیم و اینک گزارش آنرا جهت تصویب نهائی تقدیم مجلس شورای ملی مینماید:

ماده واحده - دولت مکلف است ظرف مدت یکماه از تاریخ تصویب این قانون هر يك از تصویب نامه های را که احتیاج بتحصیل مجوز قانونی داشته و از تاریخ ۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۴۰ تا تاریخ افتتاح مجلسین (۱۴ مهر ماه ۱۳۴۲) از هیئت وزیران صادر و اجراء شده و ادامه اجرای آنرا ضروری میدانند و با اجرای آن تمام شده است ضمن لوایح جداگانه بر حسب مورد بمجلس سنا یا مجلس شورای ملی تقدیم نماید. چنانچه هر يك از تصویب نامه های مزبور از طرف مجلسی که بدو آن رسیدگی مینماید در شور اول رد شد تصویب نامه مزبور از تاریخ رد منسوخ و موقوف الاجراء خواهد بود. و هر گاه اصلاحی در مواد آن بعمل آید از تاریخ تصویب نهائی بطوریکه اصلاح شده است بموقع اجراء گذاشته خواهد شد.

رئیس هر يك از مجلسین مجاز است هر يك از

تصویب نامه های غیر مالی تقدیم شده را که مقتضی بداند با استفاده از ماده ۴ آئین نامه مشترك مجلسین بکمیسیون مشترك مربوط ارجاع نماید که ظرف مدت سه ماه مورد رسیدگی و اظهار نظر قرار دهد. مقررات فعلی تصویب نامه های ارجاع شده بکمیسیون مشترك تا اظهار نظر نهائی آن کمیسیون موقتاً قابل اجراء میباشد. تصویب نامه های مزبور به نحوی که مورد تصویب کمیسیون مشترك قرار میگیرد تا تصویب نهائی مجلسین اجراء خواهد شد و گزارش آن بمجلسی که آنرا به کمیسیون ارجاع کرده است تقدیم میشود که طبق مقررات مورد رسیدگی قرار گیرد تصویب نامه های که کمیسیون مشترك رد نماید تا تصویب نهائی مجلسین قابل اجراء نیست.

تبصره - تصویب نامه های که مستلزم کسب مجوز قانونی بوده و ظرف مدت مذکور در این قانون ضمن لوایح جداگانه بمجلسین تقدیم نشود از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر مبین
رئیس - در کلیات لایحه نظری هست آقای سرتیپ پور پیشنهاد شماراجع باصل داده است اگر در کلیات لایحه نظری دارید بفرمائید.

سرتیپ پور - لایحه ارسالی از طرف مجلس سنا از يك نظر قابل بحث نمی تواند باشد برای اینکه در قوانین مملکت ما مبادی انشاء قانون شناخته شده اند و معرفی شده اند اگر مقاماتی غیر از مبادی انشاء قانون قانون انشاء کنند و آنرا بمعرض اجرا بگذارند میتوان گفت کار صحیحی انجام نشده است تصویب این لایحه بهمین صورت اگر بوده باشد در حقیقت مجوزی تحصیل میشود برای دولت ها در آینده که جانشین مجلس ها در زمان فترت بشوند و اقتدارات قانونی ملت را سلب بکنند و ای بسا که به بسیاری از اصول قانون اساسی که مورد احترام ما است صدمه ای وارد بکنند. بنابراین این قابل بحث نمیتواند باشد گویا اینکه در آن لوایح نوشته شده باشد که مجوز بعداً از مجلسین تحصیل میشود (صحیح است) تحصیل مجوز بعد از وقوع عمل بمنزله این است که ما کسی را اعدام بکنیم و بعد بنویسیم حکم محکومیتش را بعد از اعدام از محکمه خواهیم گرفت و اینکار باز هم صحیح نیست مادر کشوری تجربه اندوخته ایم که گاهی دولتها یا

بمقتضای مصالح وقت یا خود بر اثر اعتماد آمدند زمام مملکت را بدست گرفتند و کارهایی خارج از قاعده مشروطه و خارج از کادر قانون اساسی انجام دادند و به شان محکوم شد و ای بسا که هنوز بعضی از آنها در نتیجه چنین عملی معافند و ما چگونگی می توانیم در عین حالیکه مسئولین را برای چنین کاری تعقیب میکنیم بمسئولین موجود اجازه بدهیم که در غیاب مجلسین بکند آنچه را که نشاید (صحیح است) باید در نظر داشت که در فاصله مجلس ۲۰ و ۲۱ در این مملکت جریاناتی رخ داده است که بآن جریانات نام انقلاب سفید گذاشته شده است و این انقلاب سفید از طرف ملت ایران شناخته شد (صحیح است) اهداف این انقلاب تصویب ملی رسید در نتیجه این انقلاب و این اهداف و سائقه خصوصیاتی که انقلاب دارد یعنی کوبیدن آن چیزی که نارسا است و موجود است و افکندن طرح نو برای ساختن آینده ای بهتر لازم می آید که بسائقه جریانات شدید انقلابی سفید شاه تصمیماتی گرفته شود که آن تصمیمات بحکم پیروزی انقلاب مطاع و متبع است تحصیل مجوز بعد از دوران انقلاب فقط باید باین منظور بوده باشد که اگر مصوباتی از طرف انقلاب بمرحله اجرا گذاشته شد چون بر اثر خصوصیات انقلابی تصمیمات سریع و اجرایش بصورت چالاکانه ای صورت گرفته و پس از پایان انقلاب نمیتوان بسیاری از تصمیمات را سریع و چالاک بمرحله اجرا گذاشت بلکه حزم و اعتدال پس از انقلاب مطلوب است بنابراین میتوان بعد از انقلاب تصمیمات انقلابی را اجازه داد که متعادل کنند و متناسب با دوران سازندگی (احسن است) آنچه که بنده میتوانم بفهمم از این لایحه این است که دولت با تصدیق بموازین انقلاب تصمیم گرفته است لوائجی را که بسائقه خصوصیات انقلابی بمرحله صدور و اجرا رسیده است از نظر هم آهنگ کردن با طبیعت اعتدالی بعد از انقلاب اجازه میخواهد که آنرا درست کند و بمجلس بیاورد. اگر چنین موضوعی باشد بنده میتوانم موافق باشم و الا از نظر مصالح مملکت مخالفم. (آفرین، احسن است).

رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - بنده فقط دو کلمه میخواهم عرض کنم و آن اینست که فرمایشات آقای سرتیپ پور بهترین دلیل قاطع بود از اینکه واقعا این ماده از جهت همان نظری که

خودتان فرمودید بمجلسین تقدیم شده است همینطور که فرمودید يك انقلابی انجام گرفت و در این انقلاب کارها بسرعت باید پیش میرفت نمیتوانستیم منتظر بشویم که با جریانات عادی کارها انجام بشود. بگذرد، اصل انقلاب که بایشهاد شاهنشاه بود تصویب و تأیید ملت رسید و خواه ناخواه دولتی که مجری این انقلاب بزرگ بود ناچار بود که وسایل پیشرفت کارها را فراهم بکند من باب مثال عرض میکنم همین پولیکه در مقابل خرید املاک داده شده است بمر صورت بایک تصویبنامه بوژه است که حالا برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی خواهد شد بنابراین این همینطور که فرمودید ما برای پیشرفت کار ناچار بودیم يك عملیات را با سرعت بکنیم و برای انجام آن عملیات هم وسائلی لازم بود که همان تصویب تصویبنامه های قانونی بود و بنده بسیار شکر گذارم که باین نکته بزرگ توجه فرمودید که بمر حال مملکت مملکت مثبت بینظیری برخوردار است الان به دوره سازندگی افتاده است و در دوره سازندگی و این اعتدال و وجود مجلسین کارها از طریق عادی خودش باید جریان پیدا کند تا انشاء الله بهدفهای عالی که داریم برسیم و فکر میکنم که فرمایشات جنابعالی بهترین مؤید دولت بود، بجای اینکه بصورت مخالف تلقی شود خیلی متشکرم.

رئیس - آقای یغمائی کیهان.

نمایندگان - مخالفند یا موافق؟

یغمائی کیهان - موافق مشروط هستم، خواستم عرض کنم لوائجی که بعد از انقلاب آمده محترم است ولی لوائج قبل از انقلاب تکلیفش چیست، این را باید برای بنده روشن فرمائید، لوائجی که بعد از انقلاب و در دولت جناب آقای علم است کاملا صحیح بود و محترم است ولی اگر لوائجی باشد مربوط به قبل از انقلاب و غیر از دولت ایشان مورد قبول بنده نیست باید بنده را روشن فرمائید.

رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - لوائجی که تقدیم خواهد شد و آقایان در مجلس رسیدگی میفرمائید ملاحظه خواهید فرمود که تمام مرتبط است و بنده بیش از این توضیحی ندارم که عرض کنم وقتی لوائج تقدیم شد ملاحظه خواهید فرمود که ارتباط دارد و کاملا روشن خواهد شد که تمام ارتباط دارد با انقلاب سفیدی که انجام گرفته است.

رئیس - دیگر در کلیات لایحه نظری نیست (اظهاری نشد) رأی گرفته میشود و در مورد شوراماده خانها و آقایانیکه موافقت قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شده ماده واحده مطرح است. آقای سرتیپ پور نسبت بماده واحده نظری دارید فرمائید.

سرتیپ پور - خیلی خوشوقت هستم که جناب آقای نخست وزیر تأیید فرمودند که لوائج تقدیم شده به مجلس لوائجی است که بر اثر انقلاب سفید و مصوبه ملی و بسائقه انقلاب سفید طرح، تصویب و اجرا شده است. بنابراین سند زنده و سند تاریخ غالباً همین اوراق است که در مجلس محفوظ میشود حال که ایشان تصدیق فرموده اند که مطلب آنچنان است که مجلس توضیح میدهد میل داشتم که موافقت فرمایند جمله ای بر این ماده واحده اضافه شود. باین معنی دولت مکلف است ظرف مدت يك ماه از تاریخ تصویب این قانون هر يك از تصویبنامه هائی را که احتیاج بتحصول مجوز قانونی داشته و از تاریخ ۱۹ اردیبهشت ۱۳۴۰ تا تاریخ افتتاح مجلسین ۱۴ مهرماه ۱۳۴۲ اضافه شود. بر اثر جریان تحول و انقلاب شاه و تصویب ملی و بسائقه آن از هیئت وزیران صادر و اجرا شده.

رئیس - آقای سرتیپ پور توضیح فرمودید حالا پیشنهادتان را ممتد میفرمائید یا خیر؟

سرتیپ پور - با توضیحی که جناب آقای نخست وزیر دادند و قطعاً در صورت جلسه مجلس منعکس میشود بنده پیشنهادم را پس میگرم. (احسن است)

رئیس - بنابراین راجع به اصل ماده واحده رأی میگیریم خانها و آقایانی که موافقت قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد. چون در مجلس شورای ملی در این لایحه تغییری داده شده است برای تصویب به مجلس سنا فرستاده میشود. آقای نخست وزیر فرمایشی دارید فرمائید.

نخست وزیر - از توجهی که نمایندگان محترم فرمودند صمیمانه سپاسگزاریم و امیدواریم همانطور که بیان فرمودند واقعا با تمام معنی دوره سازندگی در کشور کهن سال مایش برود. متشکرم.

رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - وقتیکه لایحه بمجلس سنا تقدیم شد در مقدمه لایحه این موضوعی را که جناب آقای سرتیپ پور اشاره فرمودند و تذکر فرمودند کاملا تشریح شده، البته این گزارش کمیسیون دادگستری مربوط به ماده

۴ - تقدیم لایحه تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی.

رئیس - آقای دکتر بیراسته.

وزیر کشور (دکتر بیراسته) - همانطور که خاطر

آقایان نمایندگان محترم مستحضراست به پیروی از

منویات اعلیحضرت همایون شاهنشاه و طبق امر شاهنشاه

یکی از مواد بر نامه دولت فعلی سپردن هر چه بیشتر کار مردم بدست مردم است، در اجرای این ماده از بر نامه دولت تا کنون قدمهائی برداشته شده است که از جمله تشکیل انجمن های ده در تمام نقاط کشور است بر طبق لایحه ای که تنظیم شده است قرار شده است که انتخاب بشوند و به این ترتیب کار مردم ده نشین تا آن حدودی که مصلحت است بدست خودشان خواهد بود و کمک هائیکه از طریق دولت خواهد شد بوسیله انجمن های ده و دهیاران و ده بانانیکه منتخب خود مردم هستند انجام خواهد شد، همچنین انجمن های شهر آنچه که تا بحال بعللی منحل شده است یا انتخابات آن انجام نگرفته است (بکنفر از نمایندگان - بقیه هم باید منحل بشود) آنچه که تا کنون منحل شده است و مصلحت بوده که منحل بشود یا اینکه انتخابات آن انجام نشده است دستور داده شده که شروع بشود گزارشاتیکه رسیده است در همه نقاط مقدمات تشکیل انجمن های شهر فراهم شده طبیعی است که اگر انجمنی مصلحت نباشد به حیات خودش تا آخر دوره ادامه بدهد طبق پیش بینی که در قانون شده است منحل خواهد شد یکی دیگر از بر نامه هائیکه در این جهت یعنی در اجرای اصل سپردن کار مردم بدست مردم در نظر گرفته است و مکلف است دولت طبق برنامه خودش که به پیروی از منویات اعلیحضرت همایون شاهنشاه تنظیم شده است انجمن های ایالتی و ولایتی است بطوریکه خاطر نمایندگان محترم مستحضر است در سال گذشته دولت تصویب نامه ای صادر کرد که در اجرای اصول ۲۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳ متمم قانون اساسی انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی را انجام بدهد بعدها در عمل ملاحظه شد که این لایحه محتاج باصلاحاتی است و لایحه ای که فعلاً تقدیم مجلس شورای ملی میشود لایحه ای است که با اصلاحات جدید تنظیم و بررسی شده و باقیذک فوریت تقدیم مقام محترم ریاست میکنم اما مطلبی که حالا در اینجا نبودم و شنیدم که یکی از نمایندگان محترم اشاره کرده اند چون صورت جلسه را ندیده ام که چه فرموده اند جوابی نمیدهم فقط مطلبی که یکی از آقایان نمایندگان به بنده تذکره دادند این بود که در خلال آن گفته شده است که بنده نظریات خصوصی خودم را در کارها دخالت میدهم تصمیم گرفتم چندده را از یک جایجای دیگر منتقل بکنم و تابع شهرستان دیگری

شود البته طبق سنت طبق قانون نمایندگان محترم اگر مطلبی را مورد نظر دارند سؤال بفرمایند بررسی میشود و جواب میدهم و اما راجع باین مطلب باید عرض بکنم که لایحه تقسیمات کشور که مورد علاقه همه است در دست بررسی است چون تقسیمات کشور با توسعه ای که مملکت پیدا کرده غلط است و خیال میکنم نمایندگان محترم هم بیشتر مراجعاتشان به بنده راجع باین موضوع بوده است صحیح نیست که چند ده یا چند شهر را که راه دارد وسیله دارد، خط شوسه دارد تابع شهرستانی بکنیم که هیچ ارتباطی با آن ندارد (پروین - غالباً این مشکلات در کار است) راجع باین مورد دلایل در همان مطلبی است که نمایندگان محترم قبل از بنده بیان کرده اند اگر مصلحت مردم اقتضاء ندارد که چند ده از یک شهرستانی جدا بشود و بیک شهرستان نزدیکتری که راه دارد شوسه دارد وسیله ارتباط دارد متصل بشود طبیعی است بنده که بقول ایشان آن منطقی را می شناسم یا کسانی را دارم قطعاً برخلاف مصلحت خودم عملی نخواهم کرد این دلایل با خودش همراه است عرض کردم خوب است نمایندگان محترم اگر مطلبی برایشان ابهام دارد سؤال بفرمایند بررسی میشود و بعضی محترم خواه رسید ولی این کارهائی که خواهد شد تنها این دهات نیست تمام تقسیمات کشور است مخصوصاً طبق دستور جناب آقای نخست وزیر و تصمصم دولت مشغول بررسی هستیم که عنقریب لایحه تکمیلی تقسیمات کشور با اصول صحیح با اصولی که مربوط با احتیاجات مردم با در نظر گرفتن خطوط ارتباطی و مناسباتی که بین مردم هر محل هست تقدیم مجلس محترم خواهیم کرد (پروین - این آرزوی قدیمی تمام مردم کشور است) چون عرض کردم نمیدانم که در غیاب بنده چه گفته شده است منتظر خواهیم شد که صورت مجلس را ببینم اگر لازم باشد توضیحات بیشتری بعرض نمایندگان محترم خواهم رسانید (احسنت).

۵- طرح و تصویب يك فوریت لایحه تشکیل انجمن های

ایالتی و ولایتی

رئیس - فوریت این لایحه مطرح است لایحه قرائت میشود (شرح زیر خوانده شد).

بایستی خیلی زود در این موضوع تصمیم گرفته بشود آنرا هم اعلام بفرمائید که ما متوجه بشویم.

رئیس - آقای وزیر کشور.

دکتر پیراسته (وزیر کشور) - بسیار خوشوقتم که میبینم نمایندگان محترم مجلس شورای ملی یاد دولت عقیده هستند در اهمیت و اثر مطلوب این لایحه در حین انجام کارها و دخالت دادن بیشتر مردم در کارهای خودشان غیر از این هم تمیثی تواند باشد برای این که طبعاً نمایندگان مردم باید معتقد باشند که مردم بیشتر در کارهای خودشان مطالعه داشته باشند فرمایشات جناب آقای دکتر عاملی از این نظر بسیار صحیح است که باید در این لایحه دقت کافی و بررسی لازم بشود چون اهمیت فوق العاده ای دارد و بخصوص که برای اولین بار است لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی اولین صورت مورد اجرا و عمل قرار خواهد گرفت بهمین دلیل هم بود که دولت فقط باینک فوریت تقدیم کرد و اگر این نظر نبود که بررسی شود و به کمیسیون برود و مورد شور قرار بگیرد و نظر آقایان اهل فن و اهل نظر مورد توجه قرار بگیرد دولت با دو فوریت تقدیم میکرد ولی چون این لایحه متأسفانه قدری تأخیر شده است و علت تأخیر هم همین لزوم مطالعه بیشتر بوسیله اشخاص ذیصلاحیت و اهل فن و مطلع بوده که علاوه بر اینکه در کمیسیونهای مختلف مورد بررسی قرار گرفته چندین جلسه هم هیئت دولت با دقت این مواد را مورد دقت و بررسی قرار داده بنا بر این بنده استدعا میکنم همانطور که نظر دولت است باینک فوریت مطرح بشود و در کمیسیون در کمیسیون اگر آقایان اهل فن و اهل نظر، نظری داشته باشند دولت با کمال میل و دقت و حوصله مورد توجه قرار خواهد داد و اگر نظر مفیدتری باشد با کمال میل قبول میکنم بخصوص که در موقع افتتاح مجلسین اعلیحضرت همایون شاهنشاهی اشاره باین لایحه مهم فرمودند همینطور که عرض کردم علت تأخیر لزوم دقت و بررسی بیشتر بود بنا بر این نظر جناب آقای دکتر عاملی باینصورت تأمین میشود که يك فوریت تصویب بشود و کمیسیون برود و در کمیسیون هم مورد دقت قرار بگیرد و اگر نظری هست بررسی بشود بنا بر این تقاضا میکنم که آقای دکتر عاملی هم مخالفت خودشان را پس بگیرند.

رئیس - آقای صفی پور موافقت بفرمائید.

ریاست محترم مجلس شورای ملی

در اجرای منویات مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه و بر نامه دولت در توسعه اصول دموکراسی و سپردن کارهای محلی بدست مردم محل و برای اجرای اصول ۲۹ و ۹۰ و ۹۱ و ۹۲ و ۹۳ متمم قانون اساسی پس از مطالعات کافی که نسبت باصلاح و تکمیل قانون انجمن های ایالتی و ولایتی مصوب ربیع الثانی ۱۳۲۵ الهجری بعمل آمد. دولت در ۱۴ مهر ۱۳۴۱ لایحه قانونی تشکیل انجمن های ایالتی و ولایتی را مشتمل بر ۹۲ ماده و ۱۷ تبصره طی تصویب نامه شماره ۲۶۳۰۰۶ تصویب نمود و مقارن افتتاح مجلسین اصلاحاتی در مواد ۵ و ۴۱ و ۴۸ تصویب نامه مزبور بنظر رسید اینک با اصلاح مواد مزبور لایحه قانونی تشکیل انجمن های ایالتی و ولایتی را بقید يك فوریت بدینوسیله برای تصویب تقدیم مینماید.

نخست وزیر اسدالله علم - وزیر کشور دکتر پیراسته رئیس - يك فوریت لایحه مطرح است آقای دکتر عاملی مخالفت بفرمائید.

دکتر عاملی - لایحه ای که از طرف دولت تقدیم شده است یکی از لوایح بسیار مفیدی است که مدتها انتظار اتخاذ تصمیم در مورد این لایحه از طرف مردم می رود و مطلبی که هست این است که با تصویب این لایحه مسلماً کار مردم بخود مردم سپرده خواهد شد این لایحه لایحه ای است که مطالعه و دقت در آن بسیار ضرورت دارد و مخصوصاً اتخاذ تصمیم مواجه خواهد شد با نظریات زیادی که از طرف مردم تقدیم خواهد شد بنا بر این بنده خیال میکنم که این کار محتاج باشد اجازه مطالعه و دقت بیشتری بمجلس داده شود تا اینکه نظر باینکه اتخاذ میشود در اختیار مردم بگذارند بصورت تصمیمات کمیسیونهای مربوطه نظریات مردم هم در این موضوع جلب بشود در کمیسیونهای متخصص این موضوع مورد مطالعه قرار بگیرد و نتیجه بمجلس تقدیم بشود چنانچه این مطلب مورد تصویب دولت هم باشد خیال میکنم که خودشان هم مطلب را بدون فوریت و دوشوری مطرح بفرمایند تا با دقت کافی در این موضوع تصمیم گرفته بشود و اگر جهتی دارد که

صفي پور - در مورد اين لايحه جناب آفای دکتر
 عاملی فرمودند بايد قیلا در اختيار افکار عمومی قرار
 بگیرد و مردم بحث و انتقاد بکنند و بعد نتیجه گیری شود
 اين لايحه دومين بار است که در افکار عمومی گذاشته شده و
 مردم عموماً رویش اظهار نظر نموده اند يك بار بود که
 بر اثر اظهار نظر مردم دولت مجدداً اين لايحه را برود در
 کمیسیون مخصوصی و اصلاح کرد بطوریکه بنده با مردم
 ارتباط دارم و حرفه واقعی من مطبوعات است میبینم
 که تسریع در این کار مورد خواست مردم است و اکثراً
 که با مجله امید ایران ارتباط دارند معتقدند که این کار
 یکی از کارهای بزرگ و اساسی مملکت است که هر چه
 زودتر اگر جنبه اصولی بخودش بگیرد و به مرحله عمل

برسد خیلی از گرفتاری شهرستانها مرتفع میشود و بنده
 بعنوان موافق معتقدم که آقایان با همین پیشنهاد دولت
 موافقت بکنند .

دکتر عاملی - با توضیحاتیکه دادند بنده مخالفتم
 را پس میگیرم .

رئیس - بنابراین رأی میگیریم خانمها و آقایانی
 که با فوریت این لايحه موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند)
 تصویب شد بکمیسیون مربوطه ارجاع میشود .

۶ - تعیین موقع جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - چون مطلبی در دستور نداریم جلسه را ختم
 میکنیم جلسه روز یکشنبه آینده خواهد بود .

(مجلس سدربع بظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مهندس عبداللہ ریاضی